

نماد عبور از تاریکی و استقبال از روشنایی در حافظه جمعی ایرانیان:

شب چله؛ روایت ماندگار امید و شاد زیستن است

خامسی در خصوص سفره شب یلدا گفت: رنگ‌های گرم و میوه‌های قرمز مانند هندوانه و انار، نماد نور، گرما و روشنایی هستند. سفره شب یلدا، مانند سفره هفت‌سین، شامل نمادهایی مرتبط با امشاسپندان یا نیروهای مقدس بوده است تا زندگی و طبیعت پاس داشته شود. کتاب‌هایی مانند حافظ، خیام و حتی قرآن نیز در کنار این عناصر روی سفره قرار می‌گرفت.

شب یلدا، بلندترین شب سال، تنها یک رخداد نجومی نیست؛ بلکه آیینی است ریشه‌دار که قرن‌هاست به‌عنوان نماد عبور از تاریکی و استقبال از روشنایی در حافظه جمعی ایرانیان جای گرفته است. شبی که با گردهمایی، روایتگری، آیین‌های نمادین و خوراک‌های ویژه، تلاش می‌کند معنا و امید را در دل تاریکی زنده نگه دارد.

فرار و فرود خورشید در آخرین روز پاییز تا طلوع نخستین خورشید زمستان در تقویم فرهنگی ایران بیش از یک پدیده طبیعی است؛ مرزی نمادین میان پایان و آغاز، تاریکی و روشنایی، بیم و امید. ایرانیان از دیرباز این گذار را نه با هراس، بلکه با آیینی جمعی و معنامحور پشت سر گذاشته‌اند؛ با گردهمایی خانواده‌ها، قصه‌گویی، اجرای آیین‌ها و مصرف خوراک‌هایی که نماد زندگی و گرما بودند. در فرهنگ ایران باستان، یلدا نه فقط طولانی‌ترین شب سال، بلکه نشانه‌ای از نقطه عطف طبیعی و اسطوره‌ای است؛ جایی که خورشید، نماد زایش و حیات، پس از تاریک‌ترین شب‌ها دوباره قدرت می‌گیرد و تاریکی و اهریمن به عقب رانده می‌شوند. این شب، از یک رویداد نجومی، به آیینی جمعی، امیدبخش و معنامحور تبدیل شد؛ آیینی که در آن شادی، نور و زایش با هم گره می‌خورند.

کارشناسان فرهنگی معتقدند؛ این آیین با همه سادگی و صمیمیتش، نقش مهمی در تقویت احساس تعلق اجتماعی و انتقال ارزش‌ها به نسل‌های بعد دارد. از شمال تا جنوب ایران، از روستاهای دورافتاده تا کلان‌شهرها، شب یلدا بهانه‌ای است برای گردهمایی، لبخند و ثبت لحظاتی که در میان روزمرگی‌ها گاه فراموش می‌شود.

فخرالسادات خامسی، استادیار و عضو هیأت علمی زبان و ادبیات فارسی دانشگاه ملی مهارت، با اشاره به ریشه واژه یلدا گفت: شب یلدا، که در ایران باستان به آن «شب چله» می‌گفتند، یکی از

کهن‌ترین جشن‌های ایرانیان است. واژه یلدا ریشه سریانی دارد و به معنای تولد است. این جشن با تولد ایزدمهر یا میترا مرتبط است؛ ایزدمهر نماد خورشید و روشنایی است که در بلندترین شب سال به دنیا می‌آید. برگزاری این جشن پیش از زرتشت نیز رایج بوده و تا قرن هفتم میلادی، شب یلدا در ادبیات ایرانی با تولد حضرت مسیح نیز پیوند خورده بود.

وی افزود: در آثار ناصرخسرو و دیگر متون تاریخی، شب یلدا به عنوان جشن تولد مسیح شناخته می‌شده است.

خامسی درباره دلیل انتخاب بلندترین شب سال برای این جشن گفت: ایرانیان باستان توجه ویژه‌ای به اعتدال‌ها و تغییر فصل‌ها داشتند. شب یلدا بزرگ‌ترین شب سال است و مردم آن را جشن می‌گرفتند تا تاریکی را پشت سر گذاشته و به استقبال روشنایی و گرمی نور خورشید بروند. این مراسم نوعی نیایش و شادی برای خداوند و زندگی بوده است.

عضو هیأت علمی زبان و ادبیات فارسی دانشگاه ملی مهارت افزود: مردم با گردهمایی، خوراک‌های گرم و مراسمی نمادین، خود و زمین را برای فصل سرد آماده می‌کردند و شادی و گرمی را به خانه‌ها و دل‌هایشان می‌آوردند.

خامسی در خصوص سفره شب یلدا گفت: رنگ‌های گرم و میوه‌های قرمز مانند هندوانه و انار، نماد نور، گرما و روشنایی هستند. سفره شب یلدا، مانند سفره هفت‌سین، شامل نمادهایی مرتبط با امشاسپندان یا نیروهای مقدس بوده است تا زندگی و طبیعت پاس داشته شود. کتاب‌هایی مانند حافظ، خیام و حتی قرآن نیز در کنار این عناصر روی سفره قرار می‌گرفت.

وی افزود: عناصر سفره مانند آب، فلزات، گیاهان و حیوانات نمادین بودند و هر یک به نوعی ارتباط با طبیعت و زندگی را نشان می‌دادند. استادیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه ملی مهارت درباره تغییرات تاریخی و فرهنگی شب یلدا بیان کرد: با گذر زمان، این جشن با تحولات فرهنگی و دینی گره خورد. به‌عنوان مثال، در دوران اسلامی قرآن و آینه به سفره‌ها اضافه شد و برخی رسوم قدیمی از بین رفت.

وی افزود: امروزه شب یلدا بیشتر به گردهمایی خانواده‌ها و استفاده از آجیل و میوه محدود شده است، اما ریشه جشن، یعنی زایش نور و گرما و استقبال از روشنایی، همچنان حفظ شده است.

وی در پایان گفت: شب یلدا یادآور پیروزی نور بر تاریکی، گرمی بر سرما و زندگی بر مرگ است. چه با ریشه‌های باستانی آن و چه با مفاهیم مذهبی و اجتماعی امروز، این شب پیام زندگی، امید و جمع شدن خانواده‌ها را منتقل می‌کند و زیبایی و اهمیت خود را همواره حفظ کرده است.

فرهنگ فراتر از سفره‌ها

با گذر زمان، آیین یلدا همچون بسیاری از سنت‌های کهن دستخوش تغییرات اجتماعی و اقتصادی شده است؛ شهرنشینی، تغییر الگوهای زندگی و محدودیت‌های اقتصادی، بر گستردگی و تنوع سفره‌ها اثر گذاشته‌اند؛ با این حال، اصل این آیین، یعنی گردهمایی، گفت‌وگو و زنده نگه داشتن پیوندهای خانوادگی، همچنان پابرجاست.

هرچند در سال‌های اخیر، فشارهای اقتصادی موجب کوچک‌تر شدن سفره‌ها شده و حتی برخی خانواده‌ها امکان برپایی سفره یلدا را ندارند، اما یلدا بیش از آنکه به رنگ و تنوع خوراک وابسته باشد، به «باهم بودن» معنا می‌یابد. فرهنگی که در آن، گفت‌وگو، دیدار، همدلی و زنده نگه داشتن پیوندهای انسانی اصل است.

در شرایطی که مسائل اقتصادی و معیشتی بر زندگی روزمره بسیاری از خانواده‌ها سایه انداخته، تداوم آیین‌هایی مانند یلدا نشان می‌دهد که فرهنگ ایرانی و اسلامی را نمی‌توان صرفاً به مظاهر مادی آن تقلیل داد؛ یلدا همچنان یادآور این واقعیت است که حتی در بلندترین شب سال نیز می‌توان چراغ امید را روشن نگه داشت و به طلوع فردا دل بست.

روزنه

رییس اداره سلامت و تندرستی اداره کل آموزش

و پرورش استان یزد بیان کرد:

۱۳۰ هزار دانش‌آموز یزدی بهره‌مند

از برنامه شیر رایگان مدارس

رییس اداره سلامت و تندرستی اداره کل آموزش و پرورش استان یزد از اجرای برنامه توزیع شیر رایگان در مدارس ابتدایی دولتی این استان با اولویت مناطق محروم و بهره‌مندی ۱۳۰ هزار دانش‌آموز استان از این طرح خبر داد.

محسن حسینی‌تبار در گفت‌وگو با ایسنا اظهار کرد: بر اساس برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت کشور و اسناد مربوط به امنیت غذایی مردم ایران برنامه توزیع شیر رایگان در مدارس ابتدایی دولتی استان یزد همزمان با سراسر کشور اجرایی شد.

وی با بیان این که طبق این طرح هر دانش‌آموز در طول هفته دو وعده شیر دریافت و مصرف می‌کند، گفت: با اجرای این طرح، حدود ۱۳۰ هزار نفر از دانش‌آموزان مقطع ابتدایی در مدارس دولتی استان با اولویت مناطق محروم تحت پوشش قرار گرفتند.

وی ضمن تأکید بر این که هدف از اجرای این برنامه ترویج فرهنگ تغذیه سالم و مصرف شیر در بین دانش‌آموزان به عنوان یک غذای سالم و کامل و موثر در رشد و سلامتی آنهاست، افزود: مصرف شیر می‌تواند به عنوان یک میان وعده مناسب و کمک کننده در حفظ و ارتقای سلامت و همچنین افزایش ضریب یادگیری و ارتقای علمی و پیشرفت تحصیلی موثر باشد.

حسینی‌تبار در ادامه خاطرنشان کرد: شیر تهیه شده برای مدارس استان از نوع استریلیزه به ۲.۵ درصد چربی و در بسته‌بندی ای ۲۰۰ سی‌سی است و از ابتدای هفته جاری نیز توزیع آن در شهرستان‌های استان نیز با مشارکت مدیران مدارس آغاز شده است.

وی اعلام کرد: طبق برنامه‌ریزی‌های صورت گرفته، وظیفه حمل و توزیع شیر از کارخانه تا مدرسه به عهده کمیته شیر مدارس و شرکت تأمین‌کننده شیر بوده و تحویل و نگهداری و توزیع بین دانش‌آموزان نیز بر عهده مدیران مدارس است.

این مسئول یادآور شد: مدیران مدارس برای تحویل و نگهداری و توزیع سهمیه شیر تحصیسی نیز باید نظر به تعداد دانش‌آموزان مدرسه، فضای مناسب را با توجه به دستورالعمل ابلاغی و مورد تأیید کارشناسان بهداشت آموزش و پرورش، آماده کنند.

حسینی‌تبار در پایان ابراز امیدواری کرد: با توجه به اهمیت اجرای مطلوب این طرح در بحث سلامت و رشد دانش‌آموزان به عنوان آینده‌سازان این مرز و بوم، شاهد اجرای بهینه و کامل و تداوم این طرح در استان باشیم.